

Varga Bernadett

Prédikáció I. Rákóczi Ferenc keresztelőjén

Keresztúri Bíró Pál *Egyenes ösvény* című prédikációgyűjteményének egyik, az OSZK Régi Nyomtatványok Tárában őrzött példánya¹ előtáblájának tükrén a következő kézirat címléírást olvashatjuk²: *Az Tekentetes es Nagyságos RAKOCI Georgynek, Erdely orszaganak Iffiabbik Fejedelmenek, Magyar ország reszeinek Uranak es a' Szekelyek Ispannianak, és az eo Nag(y)s(a)ga szerelmes házas tarsanak, a' tekenetes és n(agy)sagos Bathori Sophianak, Erdely orszaganak Iffiabbik Fejedelem Aszszonianak elso szulöttöknek, az tekenetes, és n(agy)s(a)gos RAKOCI FERENCZNEK tetetes keresztsege napian leot praedicatio, melyet Aprilis 2. die 1645. a' Giúla Fejervari templomban, szep fenies gyülekezet elot praedicallot az eo n(agy)s(a)gos / udvari praedicatorok, Kereszturi Pal. Prov. 20. v. 7. Ha az igaz szüntelen jar az eo teokeltessegeben boldoghok lesznek az eo fiai eo utánna.* Nyomtatott Varadon M. DC. XLV.

A szöveg alapján feltehetően nyomtatásban is megjelent munka címét a Régi Magyarországi Nyomtatványok is felvette azzal a megállapítással, hogy „a kiadványnak egyetlen példánya sem maradt meg”.³ A fejedelmi keresztelői prédikációból valóban nem maradt fenn nyomtatott példány, sőt annak kézirat másolatáról sem tudunk, így a prédikáció szövegét sem ismertük. A címléírást őrző könyvből ugyan láthatóan jó néhány előzéklevelet kitéptek, a végén azonban szerencsére megmaradt tízoldalnyi kézirat, amelyet ugyanaz a kéz írt, mint amelyik az előtábla tükrén található címléírást másolta. A magyar nyelvű sorokat olvasva hamar egyértelművé válik, hogy az eddig ismeretlen szövegű, 1645-ben nyomtatott keresztelési prédikáció másolatának egy részét őrzi a megviselt kötet.

A kézirat sajnos csonka, hiányzik a prédikáció eleje, ami a kötetből kitépott első előzékleveleken szerepelt, így a beszéd eredeti terjedelmére csak következtethetünk. Feltételezzük, hogy az I. Rákóczi Ferenc keresztelőjén mondott prédikáció (talán pontosabb, ha úgy fogalmazzuk: keresztelője alkalmából megjelent

¹ KERESZTÚRI BÍRÓ PÁL, *Egyenes ösvény a sz. életre vágyodoknak, a melyre külömb külömbféle locusokat egyben válogatván, huszon-két predikaciokban foglalt-bé kegyelmes vrunk ő nagysága vávari prédikátora Kereszturi Pal, Varadon, [Szenci Kertész Ábrahám], M. DC. LIII. – Jelzete: RMK I. 879/3. péld.*

² Az elírásokat az olvashatóság érdekében javítottam, az eredeti, hibás alakok a szövegközlés jegyzeteiben található.

³ RMNy 2129.

prédikáció, hiszen hogy ténylegesen mi hangzott el, arról nem tudhatunk biztosat) hasonló hosszúságú lehetett, mint ami II. Rákóczi György és Bátori Zsófia második kisleánya, Zsigmond keresztelésén 1647-ben (valószínűleg) elhangzott, s még abban az évben nyomtatásban is megjelent.⁴ Hasonló horderejű esemény ugyanis hasonló terjedelmű reprezentációs kiadványt kíván. Ez utóbbi, példányban is fennmaradt, negyedréte alakú, a végén csonka nyomtatvány 28 oldalt tesz ki. Összehasonlítva a két keresztelési prédikáció terjedelmét (ezt lehetővé teszi, hogy a sorok és a szavak száma, hosszúsága alapján az látszik, hogy a másoló a tipográfiai elrendezést is igyekezett követni), megállapítható, hogy a kézirat terjedelme mindössze körülbelül egyharmada Zsigmond keresztelési beszédének, ennek alapján tehát valószínűleg erősen csonka.

A szöveg tartalmára később még kitérek, először nézzük, mit tudhatunk a másolóról, a kézirat elkészültének idejéről és okáról. A prédikáció végén hálaadó imádságot olvashatunk, amely *Amennel* ér véget, ez egyben a nyomtatvány végét is jelzi. A megmaradt helyre szorította be a másoló a következőket: „Vivat Princeps junior /Franciscus Rakoci D[ei] G[ratia] P[rinceps] T[ransylvaniae] [Partium Regni Hungariae] D[ominus] et] S[icilorum] C[omes], et Author huius contionis /Paulus Kereszturi, et scriptor Georgius Beoleoni. fiat [olvashatatlan rész szúrógással] /1655.”

A másolatot eszerint egy bizonyos Bölöni György készítette 1655-ben, tíz évvel a keresztelő és a belőle készült nyomtatvány megjelenése után. I. Rákóczi Ferenc ekkor tízéves volt, s 1652 óta valóban Erdély megválasztott fejedelme. Keresztúri Pál 1655 decemberében hunyt el, s mivel a ’vivat’ rá is vonatkozik, a másolat még a halála előtt készülhetett, vagy röviddel azután, amikor a scriptor még nem hallotta a gyászhiért.

Bölöni György – feltételezésem szerint – a háromszéki (ma Kovászna megye) Nagy-bölöni Bölöni család⁵ tagja lehetett, de a pontos azonosítás további kutatást igényel. Annyi azonban biztos, hogy a másoló protestáns teológiai képzettséggel rendelkezett, valószínűleg református lelkész volt, legalábbis erről tesznek bizonyosságot a nyomtatvány tőle származó margináliái. A számos apró betűs, latin nyelvű megjegyzés, amelyet akkurátusan a szöveghez fűzött, arról árulkodik, hogy a

⁴ KERESZTÚRI BÍRÓ Pál, *A tekintetes es nagysagos Rakoci Györgynek, Erdély országának ifjabbik fejedelmének, Magyar ország részeinek urának és a székelyek ispányának es... házas társának, Bathori Sophianak, Erdély országának ifjabbik fejedeleme aszszonyának második szülöttöknek, ...Rakoci Sidmondnak[!] tettetetes keresztiségének napján lött praedikáció, mellyet Boldog Aszszony havának tizen-ötödik napján 1647. esztendőben a váradi vár-béli templomban szép fényes gyülekezett előtt prédikáltott az ő nagyságok udvari prédikátorok, Kereszturi Pal... , Varadon, [Szenci Kertész Ábrahám], MDCXLVII; RMNy 2199 – Erről lásd: PETRŐCZI Éva, *Keresztúri Pál prédikációja Rákóczi Zsigmond keresztelésén 1647-ben = Idővel paloták...*, Magyar udvari kultúra a 16–17. században, szerk. G. Etényi Nóra, Horn Ildikó, Bp., Balassi, 2005, 399–415.*

⁵ NAGY Iván, *Magyarország családai címerekkel és nemzékrendi táblákkal*, II, Bp., Beimel és Kozma, 1858, 227.

kötetet prédikációs segédeszközként használta, miképpen a másolatot is ebből a célból készíthette.

Bölöni a legkorábbi ismert tulajdonosa az *Egyenes ösvény* eme példányának, később Fazakas János bejegyzését olvashatjuk a háttábla tükrén 1736-ból, aki a Bölöntől nem túl messze található „Nagy Kodátsiban” volt „Egy ház fi”. 1866-ban Sárdi István (minden bizonnyal ugyancsak lelkész) birtokolta a kötetet, aki szintén aktívan használta, azaz magyar és latin nyelvű széljegyzetekkel látta el a nyomtatott szöveget. További possessorokat nem ismerünk, csak azt tudjuk, hogy a kötetet 1991-ben vásárolta meg a könyvtár a Borda Antikváriumtól.

Ezeknek a kérdéseknek a tisztázása után térjünk át magára a prédikációra, ami nem csak azért érdekes, mert egy jól ismert szerző életművének eddig ismeretlen darabjáról beszélünk. A szöveget műfajának ritkasága, a hozzá kapcsolódó mikro-történeti érdekességek és tartalmának Keresztúrit újabb fénytörésbe helyező elemei teszik még izgalmasabbá.

A kora újkori nyomtatott keresztlési prédikációról igen keveset tudunk, ugyanis a házasságkötéssel és a temetéssel szemben keresztlőre alig készült a 17. század folyamán nyomtatott prédikáció. A magas gyermekhalandóság miatt ez tökéletesen érthető. Kéziratunk tehát azért is különleges, mert a korszakból mindössze két keresztlési prédikáció ismert: Rákóczi Zsigmondé és ez. Külön érdekesség, hogy mindkettőt Keresztúri Pál mondta el. „Nem véletlen azonban éppen e két keresztlési prédikáció fennmaradása, hiszen a fejedelmi családban fontos esemény a fiúgyermek születése [ugyanis], a Rákóczi család egyik fő politikai törekvése éppen a dinasztiaalapítás [volt].”⁶

A keresztlő ünnepélyes performálása, valamint a beszéd gyors kiadása tehát egyaránt túlmutat önmagán: mindkettő értelmezhető a Rákóczi-ház fejedelmi önreprezentációjának keretében. Mind a szakrális esemény, mind a szöveg nyomtatott verziója hasonlóan funkcionál, mint a Rákóczi-udvarban korábban tartott nagyszabású, nyilvános confirmációs ünnepélyek, és az azokhoz kapcsolódó kiadványok: a *Christianus lactens*⁷ (magyarul *Csecsemő keresztyen*⁸ címmel) vagy

⁶ HELTAI János, *Műfajok és művek a XVII. század magyarországi könyvkiadásában, 1601–1655*, Bp., OSZK, Universitas, 2008 (Res Libraria, 2), 64.

⁷ KERESZTÚRI BÍRÓ Pál, *Christianus lactens, quem... dn. Georgius et dn. Sigismundus Rakoci... universis auditoribus applaudentibus repraesentarunt, quando tyrocinium Christianismi sui deposuerunt in solenni examine, quod 15. Augusti anno 1637. celsissimus Transylvaniae princeps praemitti voluit administrationi Sacrae Coenae, in qua postridie hi duo suae Celsitudinis filii fidem suam publice primum obsignarunt, praeunte Paulo B. Kereszturi, praeceptore illustrium dominorum, Albae-Juliae, typis celsissimi principis, 1637; RMNy 1674.*

⁸ KERESZTÚRI BÍRÓ Pál, *Csecsemő keresztyen, melyet az tekintetes és nagyságos urak az Rakoczi György és Sigmond Istennek segítségéből... el mondottanak, ...Kisaszszony havának 15 napján az 1637 esztendőben. Kereszturi Pal, az urak ő nagyságok mestere által, Fejer-varat, [Fejedelmi ny.], 1638; RMNy 1721.*

a *Schola triumphata*⁹ és a *Pallas Dacica*,¹⁰ amelyek többnyire egybekötve jelentek meg I. Rákóczi Györgynek a fiaihoz intézett *Instructio*ival.¹¹ Ezek az udvari rendezvények és a hozzájuk kapcsolódó kiadványok az uralkodásra való rátermettséget hivatottak bemutatni, hiszen ha Rákóczi György és Zsigmond a kálvinista politikai gondolkodás szerinti örökösei az uralkodásra alkalmassá tevő heroica virtusnak, akkor örökösei a fejedelmi hatalomnak is.¹² Szorosan kapcsolódik ehhez a szövegcsoporthoz Keresztúri *Mennyei társalkodás* című művének¹³ Báthori Zsófiához szóló ajánlása is, ahol a fiatalasszony régi fejedelmi származására való utalás sem más, mint a Rákóczi-dinasztia uralkodói hatalmának legitimációja. I. Rákóczi Ferenc születésével tehát dinasztia született, a pompás keresztelő és a keresztelői beszéd kiadása pedig a vallási cél mellett további jelentést nyer.

S hogy miért éppen Keresztúri Pálra bízta a jeles esemény celebrálását? A választás kézenfekvő, hiszen Keresztúri ekkor II. Rákóczi György udvari papja volt, ugyanakkor György és Zsigmond nevelőjeként, valamint Báthori Zsófia lelkigondozójaként kitüntetett szerepet játszott a fejedelmi család életében. Olyannyira, hogy – amint később látni fogjuk – akár némi célzatos dorgálást is megengedhetett magának a fiatal szülőkkel szemben. Ennek hátterében II. Rákóczi György és szülei nem éppen felhőtlen kapcsolatát sejthetjük, amelynek kialakulásához a Báthori Zsófia vallásváltoztatása körüli perpatvar¹⁴ mellett II. Rákóczi György saját jogon is hozzájárult.

⁹ ALSTED, Johann Heinrich, *Schola triumphata per... d. Georgium Rakoci, filium... Transylvaniae principis primogenitum, a. d. 15. Octobris anno MDC XXXVII accinentibus fratre ipsius... Sigismundo Rakoci et reliquis scholae aulicae discipulis in frequenti corona... Transylvaniae principum, procerum et omnis ordinis spectatorum atque auditorum, Albae-Juliae, ex typographia Suae Celsitudinis [typ. principis], 1638; RMNy 1722.*

¹⁰ BISTERFELD, Johann Heinrich, *Pallas Dacica, quam... Sigismundus Rakoci, ...Transylvaniae principis secundus filius a. d. 7. Maii anno MDCXL praecinente schola aulica, applaudentibus omnibus in... Transylvaniae principum, ...regni, ...legati Polonici, procerum, omnisque ordinis spectatorum ac auditorum corona praestitit, porroque praestabit, Albae-Juliae, ex typographia siae celsitudinis, MDCXL; RMNy 1827(2).*

¹¹ I. RÁKÓCZI György, *Instructio, quam... Georgivs Rakoci, princeps Transylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etcaet. tradidit... domino Sigismvndo Rakoci, filio suo natu minori, non longe post cum ille scholis valedixisset, ex typographia siae celsitudinis, MDCXL; RMNy 1827(1).*

¹² Részletesen lásd: HELTAI János, *Fejedelmi és egyházi reprezentáció kálvinista kiadványokban I. Rákóczi György korszakában Erdélyben = A reformáció könyvespolca*, szerk. P. Vásárhelyi Judit, Bp., OSZK, Argumentum, 2017, 97–107; VARGA Bernadett, *Schola triumphata és Pallas Dacica, Ünnepléses búcsúvívás, avagy fejedelmi önreprezentáció = Források és hagyományképek*, szerk. Stemler Ágnes, Bp., OSZK, Gondolat, 2014 (Bibliotheca Scientiae et Artis), 31–40.

¹³ KERESZTÚRI BÍRÓ Pál, *Mennyei társalkodás, az-az az Istennek a bűnös emberrel való beszélgetése*, [Várad?], [Szenci Kertész Ábrahám], 1645; RMNy 2128.

¹⁴ VÁRKONYI Gábor, *A katolikus menyasszony, Báthory Zsófia és II. Rákóczi György szerelméről = Erdély és Patak fejedelemasszonya, Lorántffy Zsuzsanna, Tanulmányok születésének 400. évfordulójára*, szerk. Tamás Edit, Sárospatak, [Rákóczi Múzeum], 2000, 79–91.

Ismeretes, hogy miután I. Rákóczi György belépett a harmincéves háborúba és kivonult csapataival Erdélyből, Zsigmondot a székelység generálisaként magával vitte, Györgyöt pedig kormányzóvá tette Gyulafehérvári székhellyel. Abban, hogy a fejedelem utódját és annak szülés előtt álló feleségét Fehérvárra rendelte, valószínűleg a Váradon 1644 kora telétől dúló pestisnek is szerepe lehetett,¹⁵ a kormányzóság legalábbis látszólagosnak tűnik: „Az anyáddal s Kassai urammal mindent kommunikálj!”¹⁶ – írja I. Rákóczi György fának, míg máshol: „Az anyádat mindenekről idején tudósítsad, s minket is mindenekről.”¹⁷ Györgyöt apja ráadásul folyton kritizálta, amit ő mulatozásokkal, borozgatásokkal és gyakori kilovaglásokkal igyekezett kompenzálni. „Gondold meg, hogy mi lenne abból, hogy míg én hazánk szabadsága mellett küzdök, lóról leesés vagy bor-italtól neked valami bajod lenne?”¹⁸ – kérdezi az apa felháborodva. „Úgy igyekszem magam viselni nagyságod alázatos engedelmes fia találtassam. Lovon látja isten oly állapotban egyszerűen többször nem ültem, kirül megintetvén soha ezután nem is cselekszem.”¹⁹ – mentegetőzik II. Rákóczi György az anyjának.

Első gyermekének 1645. február 24-én történt világrajövele valamennyire javított az ifjú fejedelem családi pozícióin, de semmit nem változtatott kiszolgáltatott helyzetén. A keresztelőt is csak apja utasításait követve szervezhette. Unokája hírére I. Rákóczi György 1645. március elsején elrendelte az örvendetes esemény megünneplését az egész országban: „Méltó azért [...] mindenütt az országban in publico loco tegyetek az úr istennek hálaadást és dicséretet...”²⁰ s egyúttal rendelkezett a keresztelő idejéről és a gyermek nevééről is: „Keresztelésének idejét akkorra kell halasztani, mikorra az leányunk is felkel, kiről még azután tudósíthatunk, s neve is az mi akaratunkból vagy Ferencz, avagy Sigmond leszen. Mikorra leszen pedig rendelve az hálaadásoknak napja, minket is idején tudósítsatok róla.”²¹ A gyermek végül (csecsemőként meghalt nagybátyja után) a Ferenc nevet kapta, keresztapának pedig (többedmagával) Lupul moldvai vajdát kérték fel.

A keresztelő időpontja körül tapasztalható azonban némi anomália. A kéziratoss címclapmásolat szerint a fényes eseményt 1645. április 2-án tartották a gyulafehérvári templomban. Az esemény megtörténetére utal a szöveg végi hálaadó imádság-

¹⁵ Lásd: SZILÁGYI Sándor, I. *Rákóczy György 1593–1648*, Bp., Magyar Tört. Társ., 1893 (Magyar Történeti Életrajzok, 23), 410.

¹⁶ I. Rákóczi György II. Rákóczi Györgynek, Sáros 1644. július 11., *A két Rákóczy György fejedelem családi levelezése, I. Rákóczy György, II. Rákóczy György*, szerk. Szilágyi Sándor, Bp., Ráth, 1875 (Monumenta Hungariae Historica, 1; Diplomataria, 24), CCXXV, 205. (A továbbiakban MHHD.)

¹⁷ I. Rákóczi György II. Rákóczi Györgynek, Nagytapolcsán, 1645. július 6., MHHD CCCXXXVII, 338.

¹⁸ SZILÁGYI Sándor, II. *Rákóczi György 1621–1660*, Bp., Magyar Tört. Társ., 1891 (Magyar Történeti Életrajzok, 19), 34.

¹⁹ II. Rákóczi György Lorántffy Zsuzsannának, Gyulafehérvár, 1645. május 11., MHHD CCCXX, 314.

²⁰ I. Rákóczi György II. Rákóczi Györgynek, Bártfa, 1645. március 1., MHHD, CCCX, 309.

²¹ *Uo.*

ban a következő: „*ez eo keresztsegenek napjan te elotted, mi /Istenünk elöt zengedezo szoval eorvendezünk.*”²² [kiemelés V. B.] A családi levelezésben április 4-én azt olvassuk, hogy „Az gyermek keresztelését ahoz képest *rendeltük volt akkorra*, mivel nagyságok írta volt, olykor legyen keresztelése feleségem is felgyógyulhasson”²³ [kiemelés V. B.], mintha a keresztelő megtörténte miatt a fiatal fejedelemnek magyarázkodnia kéne. Ezt erősíti apja április 9-i megengedő levele: „az gyermek keresztelése most is *meglehetett.*”²⁴ [Kiemelés V. B.] Ehhez képest 1645. május 29-én újra a keresztelőről olvasunk: „Az gyermeknek keresztelését vasárnaphoz egy hétre rendeltük, püspök uram egynehányszor intvén ne halasztanók meszsziere, komákat kiket urunk ő nagysága ir, azokat hivatjuk, az két oláh vajdáknak is hivataljok tetszék püspök Csulai uraméknak...” – írja II. Rákóczi György.²⁵ Ezek szerint két keresztelőt tartottak volna? Egy talán némileg szűkebb körűt, csak a Gyulafehérváron éppen jelen lévő udvari személyek és a gyülekezet előtt, a kor szokásának megfelelően körülbelül egy héttel a gyermek születése után, s egy másikat június 2-án, az országos és nemzetközi közvélemény számára? Rendhagyó megoldás, de nem elképzelhetetlen.

Miután a keresztelő körülményeit felvázoltuk, térjünk át magára a szövegre. Bár a prédikáció textusát nem lehet utólag pontosan rekonstruálni, de az a címlapon idézett ígéhez: „Ha az igaz szüntelen jar az eo teokeltessegeben boldoghok lesznek az eo fiai eo utána.” (Péld. 20,7) tartalmában nagyon hasonló lehetett. Ebben nincs is semmi meglepő, hiszen ez az ige is kiválóan reflektál az épülő kálvinista dinasztia témájára, és a lelkész-nevelő ars poeticája is lehetne. Az elején csonka prédikáció megmaradt első mondata viszont mellbevágó: „Ha gonoszt látcz, hofi cselekedik, azonnal jelen legien az kemeny /fenyitek, hogy valamint az szokás természeté ne valljék benne.”²⁶ Kemény fenyítékre buzdítás a szelídség pedagógusának prédikációjában? Bethlen Miklós híressé vált szavait, hogy Keresztúri „mint atya gyermekével, úgy bánt tanítványival”,²⁷ eddig még nem cáfolta meg egyetlen forrás sem. Néhány mondattal később, amikor azt olvassuk, hogy „az intesben arra vigiaz, hofi feletteb valo kegietlen= /seget giermekedhez ne mutas”,²⁸ már látszik, hogy most sincs szükség a Keresztúri-életmű teljes átkeretezésére. A szerző a továbbiakban ugyanis éppen azt fejtegeti, hogy a bölcsen, szeretettel és szelíden *mondott* szülői korholás tudja csak a gyermek szívéet megérinteni.

A prédikáció fennmaradt része tartalmilag két részre osztható: egy tanító, bűnbánatra ösztönző, ugyanakkor gyakorlati nevelési útmutatóként is működő egy-

²² Fol. 5r.

²³ II. Rákóczi György I. Rákóczi Györgynek, Gyulafehérvár, 1645. április 4., MHHD CCCXIII, 310.

²⁴ I. Rákóczi György II. Rákóczi Györgynek, s. 1., 1645. április 9., MHHD CCCXIV, 312.

²⁵ II. Rákóczi György I. Rákóczi Györgynek, 1645. május 29., MHHD CCCXXVII, 322.

²⁶ Fol. 1r.

²⁷ Gróf BETHLEN Miklós *Önéletírása*, kiad. Szalay László, Pest, 1858, 218–219.

²⁸ *Uo.*

ségre, valamint a záró imádságra. Az első rész a gyermekek helytelen életvitelének jeleit, vagyis a bűneit katalogizálja s ezek elkerülésére a szülői példamutatás és nevelői éberség fontosságát hangsúlyozza. Az Istentől való elszakadás „tüneteinek” felsorolását (csak a világgal törődés, a testnek élés, a naponkénti megtérés elmulasztása stb.) ezen bűnök következményei követik. A fő cél a hallgatóság megjobbítása, mégpedig a puritán prédikációs gyakorlatban szokásos elrettentés segítségével. Majdnem mindegyik gondolati egységet egy „Gondolod megh”-kezdetű rész, afféle összegzés és rövid ismétlés zár, feltehetőleg a megjegyezhetőség kedvéért.

Ahogy arra már korábban utaltam, nem lehet nem észrevenni, hogy az első részben Keresztúri ugyanúgy kettős beszédet²⁹ használ, mint később Zsigmond keresztlőjén: hogy pontosan kit értünk kegyes szülőkön és istentelen utódokon, rajtunk múlik. Mert aligha valószínű, hogy a csecsemő Ferkó máris „rút vétkekkel naponta mocskolná magát” szülei legnagyobb bánatára, vagy bármelyik felsorolt módszerrel tervezgetné az Istentől való elszakadást. S hogy végképp ne legyenek kétségeink, Keresztúri maga is segít: „Megh beszellyetek azert ezeket az tú fia-itok(kal), és magatokis megh /erczetek.”³⁰

A második tartalmi egység, a záró imádság meglepő újdonságokat is tartogat. A szabályos, Isten megszólításával kezdődő, majd az egykori nyomtatvány végét is jelző, ámennel befejezett ima bűnvallásra, Isten kegyelmének bizonyítására, doxológiára, valamint könyörgésre oszlik. Míg a szövegrész témája és szófordulatai révén a *Mennyei társalkodást* idézi, újdonsága a közösségi hangban rejlik. A református igehirdetésben általában ugyan jelen van a korszakban a közösségi érdek, az ország boldogulása, a nemzet aktuális sorsa iránti érdeklődés, de Keresztúri prédikációira ez nem jellemző.³¹ Hogy itt mégis megjelenik, az az esemény jelentőségével magyarázható. „Döghhalál útalatos [!] vetkeink(nek) /az ára s megis nemzetinket naprol napon [!] teobbited. A pusztulás, és a’/keserves árvságh csak hátra s megis Fejedelmunk(nek) mostáná(ban) szule=/tet magzatkaival látogacz. Nagiok, vizsgálhatatlanok, és megh szám=/lálhatatlanok Ur Isten az te jottid mihozzánk! Kevánták ó nagi /Isten a’ mi el holt szüleink ily napot de nem láthattak.”³² Ha ez nem lenne elég, Keresztúri tőle végképp szokatlan módon a csecsemőre mint jövőendő fejedelemre kért áldásokból valóságos kis királytükört tár elénk.³³ Ebből többek közt kiderül, hogy az ideális fejedelem népe elégedett, békében és jó közbiztonságban él, míg maga az uralkodó irgalmas és lovagias, a

²⁹ Petrőczy Éva kifejezése, ld. PETRŐCZI 2005, i. m. 399.

³⁰ Fol. 5r.

³¹ Egyedül kedves tanítványa, Rákóczi Zsigmond koporsója felett mondott gyászbeszédében említi a haza keserves állapotát. Ld. erről: DIENES Dénes, „Mellyeket az én Uram Jézus Krisztustól tanultam...”, *A református kegyesség jellemző vonásai a 18. században Magyarországon*, Sárospatak, Sárospataki Református Teológiai Akadémia, 2002, 15–16.

³² Fol. 5r.

³³ Ld. részletesen: VARGA Bernadett, *Imádság és királytükör? – Keresztúri Bíró Pál I. Rákóczi Ferenc keresztlőjén mondott prédikációjának záró imájáról = Imádkozás a régi Magyarországon*,

szegények, árvák, özvegyek gyámolítója. Nem zsarnok, viszont istenfélő, kegyes keresztyén. Gazdaságilag sikeres, bölcs, erős, bátor, legyőzhetetlen, mert ellenségeit Isten kiirtja. Megfelelő hívó tanácsadókat gyűjt maga köré, egyúttal az Egyház gyámolítója és gyarapítója is. Ilyen fejedelemért könyörög. Látható tehát, hogy Keresztúri legalább annyira szívén viselte nemzete sorsát, mint harcosabb puritán kortársai.

Az átírás elvei

Az átíráskor alapvetően törekedtem a betűhűsége, amitől csak a következő esetekben tértem el: a jobb olvashatóság érdekében nem jelöltem a λ és β karaktereket (helyettük s, ss és sz szerepel a szövegben), valamint szintén nem tükröztettem a csupán néhány esetben feltűnő \hat{o} (helyette \acute{o}) és az o felett kis e-vel jelölt betűket (helyette \acute{o}). Az igen gyakran alkalmazott eo (= \acute{o}) jelölést viszont meghagytam, ahogy a magánhangzók eredeti hosszúságát is. A másoló több helyen konzekvensen \acute{u} -t használt \acute{u} helyett, ezekben az esetekben (szintén a jobb olvashatóság miatt) \acute{u} -t használtam. A középpontozást egységesítettem. Az abbreviatúrákkal jelölt rövidítéseket kerek zárójelben oldottam fel, az egyéb rövidítések feloldása szögletes zárójelben olvasható, ahogy a bizonytalan olvasatokat is szögletes zárójelbe tettem (kérdőjellel). Ahol szögletes zárójelben egy kérdőjel szerepel, egy vagy több olvashatatlan szó áll, a hozzá kapcsolódó jegyzetből derül ki, hogy pontosan mennyi. A kézirat eredeti sorvégeit megjelöltem (/), az elválasztásokat szintén feltüntettem. A nyilvánvaló elírásokat javítottam, az eredeti (hibás) alakokat viszont jegyzetben közöltem. Szintén jegyzetben adtam meg az eredetileg a margóra írt bibliai locusokat, valamint azt is, ha a másoló egy lényeges szövegrészt aláhúzással emelt ki. Ugyanitt szerepelnek az őrszavak, amelyek alighanem az eredeti nyomtatvány őrszavai is.

[Keresztúri Pál prédikációja I. Rákóczi Ferenc keresztelőjén]

[Az előtábla tükrén]

Az / Tekentetes es Nagyságos / RAKOCI Georjynek,³⁴ / Erdely orszaganak Iffiabbik Fejedelmének, / Magyar³⁵ ország reszeinek Uranak es a' / Szekelyek Ispanniának, / és / az eo Nag(y)s(a)ga szerelmes házas tarsanak, / a' tekenetetes és n(agy) ságos / Bathori Sophianak, / Erdely orszaganak Iffiabbik Fejedelem / Aszszonia-

szerk. Bajáki Rita, Szádóczi Vera, Bp., ELKH–PPKE Barokk Irodalom és Lelkiség Kutatócsoport, 2022, 405–417. <https://btk.ppke.hu/imadkozas-a-regi-magyarorszagon> (letöltve: 2023. március 15.)

³⁴ A szövegben: Georjynek.

³⁵ A szövegben: magyar.

nak elso szulöttöknek, / az / tekintetes, és n(agy)s(a)gos / RAKOCI FERENCZ-
NEK / tetetes keresztsege³⁶ napian leot praedicatio,³⁷ / melyet / Aprilis³⁸ 2. die
1645. a' Giúla Fejervari templomban, / szep fenies gyülekezet elot praedicallot az
eo n(agy)s(a)gos / udvari praedicatorok, Kereszturi Pal. / Prov. 20. v. 7. / Ha az
igaz szüntelen jar az eo teokelletessegeben / boldoghok³⁹ lesznek az eo fiai eo
utánna. / Nyomtattat⁴⁰ Varadon M. DC. XLV.

[Fol. 1^r]

III. Ha gonoszt látcz, hogi cselekedik, azonnal jelen legien az kemeny / fenyitek,
hogi valamint az szokás természeté ne valljek benne.⁴¹ /

IV. Ha a fenyitek(nek) nem enged, [?]⁴² hozzá, hogi valamint kemenyia- /
kuva ne vallyék, és a szunek bolondsága megh ne giükerezzék benne.⁴³ /

V. Mikor latod a' gonoszra indulni, neis jaczadozzál vele, ha(nem) min- / den-
kor szulei meltosagodat elotte, mint valami joravalo tükort neki tarcz.⁴⁴ /

Masodszor az intesben arra vigiaz, hogi feletteb valo kegyetlen- / seget gier-
mekedhez ne mutas.⁴⁵ A' holot ket dologra vigiaz: /

I. Valamikor kemeny beszeddal inted, elegyciz valami szep igere- / teknek
beszedetis keozibe(n), hogi egiszersmind fellyen és remellyen, mint / az Isten
czelekeszik.⁴⁶

II. Noha czak edes beszedekkel kel szolni neki, mint az Joseph az Be- / niamin-
nak szol vala: Az Isten legien kegyelmes te neked szereto fia(m).⁴⁷ /

III. Mikor az bünosoknak társaságatul el akarod [?],⁴⁸ igen szep / kegyes
szokkal kel megh szollittani, mert az I(ste)n igi szol nekünk mi- / kor aszt
mondgia: Szerelmetes fiam, ha az bunosok el akarnak hitet- / ni⁴⁹ tegedet, ne
fogadgiad beszedeget. /⁵⁰

³⁶ A szövegben: keresztsege.

³⁷ A szövegben: praedicacio.

³⁸ A szövegben: Apprilis.

³⁹ A szövegben: boldogh boldoghok.

⁴⁰ A szövegben: Nyomtattaton.

⁴¹ A margón: Eccl 30, 11.

⁴² Két olvashatatlan szó.

⁴³ A margón: Prov 13, 4.

⁴⁴ A margón: Eccl 30, 9.

⁴⁵ feletteb valo kegyetlen- / seget giermekedhez ne mutas: aláhúзва.

⁴⁶ Mutas után a szövegben: I. Regum 8, 4. 6. 7., a margóra szánva.

⁴⁷ Az Isten legien kegyelmes te neked szereto fia(m): aláhúзва. A margón: Gen 39, 29.

⁴⁸ Olvashatatlan szó.

⁴⁹ A margón: Prov 1, 10.

⁵⁰ Szerelmetes fiam ha az bunosok el akarnak hitet- / ni tegedet, ne fogadgiad beszedeget:
aláhúзва.

IV. Ha az Istennek igejenek tanulasara intedis, igen hasznos / ilyen beszedekek szolnod: Szerelmes fiam, ha az Istennek beszedet⁵¹ / hiszed, és aszt el reyted te nálad, megh erzed az Urnak felelmet, / az Istennek ismeretire jucz. Mert igi szol mi nekunk az mi edes Atiánk, Ist(en). / ⁵²

V. Azis meghkivántatik, hagi az szep intesek keozében szep idvesseges / áldásokkalis elezgesd, mondván: Adion Isten fiam te neked az / eghnek harmattiabol. Az Urnak erős lelke szallion te read, az / Abraham Istene eorizzen tegedet a te eletednek minden napjaib(an).⁵³ /

Mert mikor az kisedetek halliak a szülektol a féle szep áldásokat, / az Urnak lelke által feleoltöztetnek az szent igiekezetre, seot / ha valami felelem volt ez elöt szuvekbenis, a' szep áldást halván / el mulik. Ha valami kis ketsegh az szüleeknek kedvek felol / eo benne volt, remenleni kezdenek. Ha a gonosztol meghkez- / dettek volt giozetetni, az áldás alat eröt vesznek. Ha idegen- / seh volt benne, úgian hozza ragaszkodik az eo szulejehez. Ha kemen- / segh volt benne, a földigh megh alázza magát ö elotte. /

Gondold megh, az Attiadot Istenedet, mint czelekeszik. Az⁵⁴ / Abaraham(hoz) igi szolla: Abraham, Abraham s mely szep engedelmes- / segre hajol: Im hol vagiok Uram.⁵⁵

[Fol. 1^y]

A kised Samueltis ily kegiesen szolitta megh az Isten: / Samuel, Samuel,⁵⁶ mely szep kegiesseget mutata: Szoly Uram mert hal- / lia az te szolgad.⁵⁷ A Mariahoz is mikor amaz edes szot monda a' mi / edes idvözitonk: Maria!⁵⁸ Azonnal az eo labához borula⁵⁹ az eo megh / valto Christusanak.

Latiatok, mely ereje vagion az kegies szoknak; Bár úgian p(ro)bald megh / magad fiaidban. Legien ketseges az eo eletenek szentsége; csak / Attiai edes szemekkel tekiczen teread; csoda mely igen hozzád edesitted / eotet. Ha engedetlenségre haylando, szoly erős Attiai szokkal neki, czuda / mely igen hozzád haytod az kisedeket az eolelgetessel. Ha a templom- / tol idegen, meny elotte az Isten háza fele, czuda mely igen koevetik / a fiak a kegyes szuleknek niom-

⁵¹ A margón: Prov. 2, 5.

⁵² Szerelmes fiam, ha az Istennek beszedet / hiszed, és aszt el reyted te nálad, megh erzed az Urnak felelmet / az Istennek ismeretire jucz. Mert igi szol mi nekunk az mi edes Atiánk Ist(en): aláhúzva.

⁵³ Adion Isten fiam te neked az / eghnek harmattiabol. Az Urnak erős lelke szallion te read. Az / Abraham Istene eorizzen tegedet a te eletednek minden napjaib(an): aláhúzva.

⁵⁴ A margón: Gen. 22, 11.

⁵⁵ Őrszó: A kised.

⁵⁶ A margón: 1Sam 3, 10. Samuel, Samuel: aláhúzva.

⁵⁷ Szoly Uram mert hal- / lia az te szolgad: aláhúzva.

⁵⁸ A margón: Joan 20. Maria!: aláhúzva.

⁵⁹ A szövegben: beorula.

dokokat. Ha a keonyeorgesben rest, szoly / edes beszedekeket neki, és ottan⁶⁰ ottan imadkozzál fen szoval, czuda mely igen / megh tanollia az kiseded a szülek(ne) k imadkozásokat.

Harmadszor az intes keozot arról megh emlekezzel, hogi ne csak in- / czed eoket, hanem imadkozzalis eo erettek az Isten előtt szüntelen,⁶¹ hogi / ne emlekez-zek megh az eo giarlo voltokrol, és olatalmazza eoket Isten teor- / venie ellen valo eletetektol, mint az Job czelekeszik vala.⁶² /

Masodik jel, az melybol eszedben veheted, hogi az fiad az Istentol el / akar szakadni, mikor latod, hogi oly dolgokat czelekeszik, a mellie- / kert felsz az Is-tennek rettenetes büntetéstol.⁶³

Ezek hat rendbeli vetkek:

I. Mikor latod, hogi az fiad csak szinten az testnek és az vérnek akar szolgálni.⁶⁴

II. Mikor latod, hogi csak szinten e földi jokban giormiorkeodteti / magat, mint Symon magus.⁶⁵

III. Mikor a minemü lelki ajandekival Isten az eo kiseded szüvet fel ekesitet- / te, azokat naponkent valo hiválkodó elelevel el veszti, mint amaz gonosz / szolgál.⁶⁶

IV. A mikor latod, hogi nem emlegeti az Isten, hanem csak e⁶⁷ világ(nak) / szolgáláatiara adta eonon magat.⁶⁸

V. Ha latod, hogi az megh teresnek minden alkalmatosságát el mu- / lattia, mint az Sidok.⁶⁹

VI. Ha latod s hallod, hogi rüt Isten ellen valo vetkekkel megh / rutittia magát⁷⁰ naponkent. Ha ezeket latod a' te fiadban, felsz az Isten- / nek büntetesitol, azer eszedben veszed, hogi el kezd az te fiad szakadni / az Istentol. Mert mikor az testnek és az vernek szolgál(nak) / öt büntetést várhatcz az te fiadra.⁷¹

I. Soha az Istennek országát nem láthattiák, ha abban hal(tak) / megh. Mert igi szol Szent Pal: A test és ver nem veheti el az Isten / orszaganak eorökseget.⁷²

⁶⁰ A szövegben: öttam.

⁶¹ imadkozzalis eo erettek az Isten előtt szüntelen: aláhúzva.

⁶² A margón: Job 15.

⁶³ Masodik jel, az melybol eszedben veheted hogi az fiad az Istentol el / akar szakadni, mikor latod hogi oly dolgokat czelekeszik, a mellie- / kert felsz az Istennek rettenetes büntetéstol: aláhúzva. Utána egy sorban: ezek hat rendb: áthúzva.

⁶⁴ A margón: 1 Cor 15, 50.

⁶⁵ A margón: Act 5, 19.

⁶⁶ A margón: Matth. 25.

⁶⁷ A szövegben: é.

⁶⁸ A margón: 1 Cor. 7, 13.

⁶⁹ A margón: Luk 19, 42.

⁷⁰ A szövegben: mágát.

⁷¹ A margón olvashatatlan hivatkozás. Mert mikor az testnek és az vernek szolgál(nak) / öt büntetést várhatcz az te fiadra: aláhúzva.

⁷² A margón: 1 Cor 15, 50. A test és ver nem veheti el az Isten / orszaganak eorökseget: aláhúzva.

II. Mikor az testnek, és vernek szolgálattib(an) meghalnak, ket- / tos halállal halnak meg, a' testi és lelki halállal.⁷³

[Fol. 2r]

III. Mert valakik az testnek és az vernek szolgáltnak), azok(nak) a' ve- / szedelemből szabadulások nem lehet, seot remensegekis az eo halálok- / kal egiüt el vesz, a mint emlekezik errol az Job patriárcha.⁷⁴

IV. Valakik a testnek és vérnek szolgáltnak, azok ha születnekis e / vilagra, atokra születnek, ha meghalnakis, meghalalokbanis atkozottak lesz(nek).⁷⁵

V. Az Isten az eo haragjának busulásában aszt czelekeszi azokkal, hogi / az eo testeket az eghi madarak(nak) etelekül adgia, és azokkal szaggatia el.⁷⁶

Gondold meg, mely keserves legien az jo szülek(nak) csak elmelked- / nijs arrol, hogi tü az eorok eletet eoröksegül birjatok jeovendoben, / a tü fiaitok penigh soha az eorok eletet meg nem lathattiák.⁷⁷ Mi- / kor tü még mikor meg haltokis a halabol eletre mentek által, / a tü fiaitok eoroke az halálban maradnak: Mikor az tü lel- / keitet az mennyei szent Angyalok be viszik az Abraham kebele- / ben,⁷⁸ az tü fiaitok penigh mint az haszontalan konkoliok, az eo- / reokke⁷⁹ valo tűzre vettetnek: Mikor tirátok az menybeli Isten- / nek beoseges áldása száll; az tü fiaitokra penigh az Istennek rette- / netes átka.⁸⁰ Mikor az tü testetek hasonlóa tetetik az Christusnak / diczeretes testehez; az tü fiaitok(nak) penigh testek az eghi madarak(nak) / eledelére leszen.⁸¹ Ugi tetszik,⁸² csak gondolkodniis ezekrol keserusegh / az Istenes szülek(nak). Mikor penigh az tü fiaitok csak ez világh jovain kapdos(nak), / ⁸³ öt büntetes szál reájok.

I. Oly dolgok(nak) kívánságára boczáttia I(sten) eeket, a mellyek eore- / ajok lelki vakságot hoznak.⁸⁴

II. Oly dolgok(nak) keresesere indulnak, a mellyek atkot hoznak fejekre. / Atkozot valaki meg szidalmazza az eo Attiat, Anniat. Atkozot valaki az / eo felebarattia(nak) határát el fordittia.⁸⁵ /

⁷³ A margón: Apol. 20, 14. Őrszó: Mert valaki [!].

⁷⁴ A margón: Job 11, 20.

⁷⁵ A margón: Ésa 6, 20.

⁷⁶ A margón: Apol 19, 18.

⁷⁷ A margón: Joan 5, 24.

⁷⁸ A margón: Luc 18, 22.

⁷⁹ A margón: Mat 13, 30.

⁸⁰ A margón: J(o)b 25, 4.

⁸¹ A margón: Phil 3, 21.

⁸² A szövegben: tetsik.

⁸³ Mikor penigh az tü fiaitok csak ez világh jovain kapdos(nak): aláhúзва.

⁸⁴ A margón: Deut 17, 16, 17.

⁸⁵ Atkozot valaki meg szidalmazza az eo Attiat, Anniat. Atkozot valaki az / eo felebarattia(nak) határát? el fordittia: aláhúзва.

III. Aminemü áldást fejekre vart(ak) I(ste)n(tol), aszt el veszi tollok, és az eo ellen- / segeknek adgia, mint Esautol el veve az I(ste)n ö áldását és Jacob(nak) ada.⁸⁶ /

IV. Migh e világon kapdos(nak), addigh az Istenek be viszi az eoveit az eo eo- / römibe, amazok elot penigh kizarja az eorömmek napját. Mint amaz bolond / szuzek elot be zárlá az Istennek fia a' menyországnak kapuját.⁸⁷ /

V. Oly nagy világi kivánsagot enged az I(ste)n az eo szüvek(ben) fel gerjedni, / hogi el nem olthattiák, hanem ketseg(ben) kel esniek, mint jara Judas.⁸⁸ /

Gondold⁸⁹ megh penigh, mely keserves legien az jo szülek(nek) az, mikor eszok(-ben) jut, / hogi színrol színre eok latni fognak az Istent, az eo fiok penigh eoröke / vaksag(ban) marad(nak). Mikor latod, hogi az te fejedre ezennel az mennyei / aldasok, mint az eghnek hatmattia, ugi szálnak, az te fiadnak penigh / fejere eoroke valo atok szál. Mikor latod, hogi az I(ste)n read az eo ir- / galmassaganak orczejat fordittia, az te fiadra penigh az eo haragos / szemeit [?].⁹⁰ Mikor latod, hogi az I(ste)n ezennel megh nyittia teneked / amaz életnek kapuját, a' te fiad elot penigh kemeny haragja(ban) be zarja / a' menyországnak ajtaját. Mikor erzed, hogi az te Istened az te bünceid- / nek boczánattia felől bizoniossá teszen; a' te fiaidot pedigh⁹¹ az ketsegeben / esssel bunteti megh. Keserves ez igen az kegies szulek(nek).⁹²

[Fol. 2^v]

Mikor penigh az tú fiaitok az Istennek szep ajándokit hivalko- / dassal el veszték magoktol,⁹³ hat büntetes szál reajok.

I. Azokat az I(ste)n testi lelki szegénységgel bünteti megh, mint az Salamon mond- / gia: Azonközben el ieo mint az gioers ütön jaro az te szegenyseged, és az te szük- / seged, mint a paisos ferfiu.⁹⁴

II. Azokat az I(ste)n az eo bunokbol ki nem menti, hane(m) az eo bünokben megh eoli, / mint Chr(i)s(tus) Urunk szol eféle(képp): A tú bünokben haltok megh.⁹⁵ /

⁸⁶ A margón: Gen 22.

⁸⁷ A margón: Mat 25, 10.

⁸⁸ A margón: Mat 27, 3.

⁸⁹ A szövegben: Gondod.

⁹⁰ Egy olvashatatlan szó.

⁹¹ A szövegben: pedih.

⁹² Őrszó: Mikor penigh.

⁹³ Mikor penigh az tú fiaitok az Istennek szep ajándokit hivalko- / dassal el veszték magoktol: aláhúзва.

⁹⁴ A margón: Prov 6, 11.

⁹⁵ A margón: Joan 8, 21.

III. Nem csak szegenysegre jutattia az I(ste)n, hane(m) koldulásra⁹⁶ jutattia / igaz iteletibol, mint az Salamon szol: A ki az hidegh mia rest levén nem szánt, koldul⁹⁷ az aratáskor, de semmit nem talál.⁹⁸ /

IV. Azokat az I(ste)n nem oltalmazza, hanem megh engedi, hogi az Sátán / minden idvösseges iot ki kapjon az eo szüvökbol. Ama gonosz el io, és el / ragadia az mi az eo szüvekbe vettetik vala.⁹⁹

V. Soha ezek amaz eorök életre rendeltetet vaczorat megh nem kostol- / liák, mikeppen feniegete az Chr(istus)s nemellyeket: Mert mondom nek- / tek, hogi edgyis az hivatalos ferfiak keozül nem kostollia megh vaczorait¹⁰⁰ /

VI. Az Isten a' minemű kegyelmevel eddigh legeltette, megh vonnia / eo tollok ki vagia az eo kedvesi keozül és másokat plántál be eo hel- / lyekben, a' mikeppen ki vága Isten a' Sido nemzetseget és a pogá- / niokot plantala helyetek.¹⁰¹

Gondold megh penigh, mely keserves legien az te neked, hogi tegedet lel- / kedben, és testedben minden idvosseges jokkal beovölkeodöve teszen, / a' te fiadot penigh lelki és testi szegénsséggel bünteti megh. Mikor az te lel- / kedet a' menyországnak jovaival megh aldgia, az te fiadot penigh kol- / dulásra¹⁰² juttatia. Mikor te az menyorszagban az Abrahámmal / edgiüt a' vaczorahoz le telepedel, az te fiad penigh még csak megh / sem kostolhattia. Mely idvességes legien az Ur Isten. a' te fiadtol penigh még asztis el / veszi, a' mit adot volt és masnak adgia. [?]¹⁰³ dologh ez, ha / gondolkodol felole. /

A kik penigh e' világ(nak) akarnak szolgálni¹⁰⁴ 4 büntetes szal reajok: /

I. E vilagnak fiaival egiüt ki vetetnek a' külső sotetsegre, a' mi- / keppen a' kinek meniezoi ruhaja nem vala, megh keoteozzetek.¹⁰⁵ /

II. Az Sátán az eo szüvek(ben) és hazok(ban) úgian lako helyet keres maga(-nak).¹⁰⁶ /

⁹⁶ A szövegben: köldulásra.

⁹⁷ A szövegben: küldul.

⁹⁸ A ki az hidegh mia rest levén nem szánt, küldul [koldul] az aratáskor, de semmit nem talál: aláhúzza. A margón: Prov 20, 4.

⁹⁹ Ama gonosz el io, és el / ragadia az mi az eo szüvekbe vettetik vala: aláhúzza. A margón: Mat 13, 10.

¹⁰⁰ Mert mondom nek- / tek, hogi edgyis az hivatalos ferfiak keozül nem nem kostollia megh vaczorait: aláhúzza. Luc 4, 24.

¹⁰¹ A margón: Rom 11, 17.

¹⁰² A szövegben: küldulásra.

¹⁰³ Egy olvashatatlan szó.

¹⁰⁴ A kik penigh e' világ(nak) akarnak szolgálni: aláhúzza.

¹⁰⁵ A sor végén ismeretlen rövidítés. meniezoi ruhaja nem vala, megh keoteozzetek: aláhúzza. A margón: Mat 22, 13.

¹⁰⁶ A margón: Ap. 2, 13.

III. Mikor az Isten az bűnös világot tuzzel meg emeszti, eeket a' / tűznek keozepi(ben) veti, mikeppen ez világnak Istentelen fiai tartat- / nak a' karhozatnak rettenetes tüzen.¹⁰⁷

IV. Azokkal elhitei vegre, hogi Istene eonekik nem az irgal- / mas¹⁰⁸ Isten, hanem e vilag(nak) fejedeleme az Satan, ki ez vilagh / vakmerő fiai(ban) szüntelen¹⁰⁹ munkalkodik.¹¹⁰ /

[Fol. 3^r]

Gondold megh penigh, mely keserves legien az tú nektek, mikor neked / aszt mondgia az te Istened: Meny be az te Uradnak eoröme(be), az te fiad / penig az kulső seotetsegre vettetik. Mikor látod hogi az te szüvedben és / hazadban az Isten lakozik; az te fiadnak penigh szüveben, és házaban az Sá- / tan lakozik, mikor tudod hogi minden fele keserusegednek vege leszen, az te / fiadnak penig minden keserusege akkor kezdetik; mikor tudod hogi az / te Istened az Abrahamnak Jacobnak Isacknak Istene; az te fiadnak pe- / digh az Sátán az Istene. Nagi keseruseg ez a' kegies szülek(nek). /

A kik penigh a' megh teresnek alkalmatosságát elkerulik, 5 büntetes jeo reajok. /

I. Mikor az reajok jeovő veszedelemtol meg remülven megh akarnának / terni, az Isten az megh teresnek orajat el reyti eo előttok.¹¹¹ /

II. Mikor az io és a gonosz keozöt választást akarnak tenni, az Isten megh / bolondittia eeket, hogi a' jot bűnnek ismerjek, és a bünt jonak, mint a Si- / dókot meg bolondittia az Isten, hogi az artatlant eordongosnek monda(nak), ma- / gokot penigh ártatlannak.¹¹² /

III. Az eo keserusegeknek napján, mikor a' keoniörülő Istent megh akar- / jak keresni, az Isten el reyti magat hogi meg ne találják, mikeppen / fenyegete Isten Salamon által: Akkoron segítsegül hinak engemet; de / nem halgatom megh. Reggel keresnek engemet, de nem találják engemet.¹¹³ /

IV. Mikor lattatik I(ste)n keonniebbíteni az eo sulios kezeit, és várnak / a' ki menekedest, szinten akkor hirtelen rajok teoyti az eghbol testek(nek) / és lelkek(-nek) veszedelmet mint a' Philisteusokra.¹¹⁴ /

¹⁰⁷ ez világnak Istentelen fiai tartat- / nak a' karhozatnak rettenetes tüzen: aláhúзва. A margón: 2Pet 3, 7.

¹⁰⁸ A szövegben: irgalmás.

¹⁰⁹ A szövegben: szün telen.

¹¹⁰ ki ez vilagh / vakmerő fiai(ban) szüntelen munkalkodik: aláhúзва. A margón: Eph 2, 2. Őrszó: Gondold megh.

¹¹¹ A margón: Luc 19, 40.

¹¹² A margón: Joan. 8, 28.

¹¹³ Akkoron segítsegül hinak engemet; De / nem halgatom megh, reggel keresnek engemet, De nem találják engemet: aláhúзва. A margón: Prov 1, 2?

¹¹⁴ A margón: Judic 16, 30.

V. Mikor szinten legh nagj ob eorömök va(gyo)n, szinten akkor boczát szüvek-re / és lelkekre rettegest, mint Boldisar kiralyra.¹¹⁵ /

Mert ha az Isten az te fiadot hija az meh teresre, es el reytik magokat / az I(ste)n hivatala előtt, igasságh az, hogi mikor eokis megh akarnanak terni, / az Istenis el reycze eo elottok a' megh teresnek napját. Mikor az Isten aszt / kialtia: Hadgiatok el a' gonoszt, czelekedgyetek jot,¹¹⁶ eok megis bolondúl / a' jot hadgiak el, s a' gonoszt választiák, igasságh az, hogi mikor eokis / a jot akarnak valasztani, megh bolondicza az I(ste)n, hogi az jo helyet az bunt / választszák magok(nak). Mikor az I(ste)n úgian ki terjeszti kezeit, és ugi akar- / na fel keresni az te fiadot, eok ugian el bunak az Isten kezei előtt, / igasságh az, hogi¹¹⁷ mikor eokis ki terjesztet kezekkel akarnák az Istent / fel keresni, az Istenis el bújik eo elottok. Mikor az Isten sok napokat / ad az tú fiaitok(nak), a' niomorusagokból valo ki menekedésekre, eok me- / gis ugian vonniák magokra gonosz esetekkel a niomorusagokat, igasságh / az, hogi mikor eokis ki akarnának a' niomorusagokból menekedni, / az Istenis szinten akkor teoycze az eghból nyakokban a' varatlan / niomorusagokat. Mikor az I(ste)n az te fiadot¹¹⁸ az sirás- / ra és az giaszra indittia, eok megis ez világi eorom(be) merülnek, / igasságh az hogi, mikor eokis az mennyei eorömrre igiekeznének, akkor / sirast és giaszt kuldgion eo reajok. Nagi kesrusegh ez az szegeny szülek(nek).¹¹⁹

[Fol. 3^v]

Az kik penigh rüt vetkekkel naponkent¹²⁰ moczkolliak magokat, / 4 büntetesek szallanak reajok:¹²¹ /

I. Amaz első születtek(nek) társaságából ki rekesztetnek, mert oda az tisztátala(n) be nem megien.¹²² /

II. Haború elmet boczát Isten eo belejuk, hogi soha az eo tisztátalan / lelki ismeretek(ben) bekesseget ne eressenek.¹²³

III. Az vetkek miat oly niúghatatlanná teszi eeket az Isten, hogi se ejel, / se nappal niúgodalmat az eo lelkekben ne talallianak.¹²⁴ /

IV. Az Isten a' tisztátalan eletert szinten eletek(nek) keozepin vagia ki eo- / ket az elok(nek) társaságából.¹²⁵ Mert tiszta az I(ste)n, tiszta sz(ent) seregh az ő sere-

¹¹⁵ A margón: Dan. 5, 6. A szövegben: kirallyra.

¹¹⁶ Hadgiatok el a' gonoszt, czelekedgyetek jot: aláhúzva.

¹¹⁷ A szövegben: hogi, hogi.

¹¹⁸ Utána áthúzva: nyomorusagra.

¹¹⁹ Őrszó: A kik penigh rüt.

¹²⁰ A szövegben: naponkent.

¹²¹ Az kik penigh rüt vetkekkel naponkent moczkolliak magokat / 4 büntetesek szallanak reajok: aláhúzva.

¹²² A margón: Hebr 1, 29.

¹²³ A margón: Es 59, 20.

¹²⁴ A margón: Es 57, 21.

¹²⁵ A margón: Ps 109, 8.

ge, / mert az Istennek beszede tisztakka teszi mind azokat, valakik az eo szentse-
ge / seregeben lakoznak. Az tiszta lelki ismeretök(nek) oltalmazoa¹²⁶ Isten¹²⁷ /
Az tiszta életuek(nek) adgia Isten az eöroke valo niúgodalmat. / Az tiszta életuek(-
nek) napjokat szokta az I(ste)n sok esztendokre megh hoszabbit- / tani. Mert
tisztátalansághban neveled fiadot, s megis aszt akarod és / várod, hogi a' macu-
lanelkül¹²⁸ valok(nak) társaságokban mennyenek. Nem / melto. Aszt várod, hogi
a tisztátalannak oltalmazo¹²⁹ Istene legien az Isten? / Nem lehet. Aszt várod, hogi
a tisztátalanoknak lelki niugodalmat adion az Isten? / Nem illendo. Aszt iteled,
hogi a' tisztátalanok(nak) hoszszu napokat adgion az Isten? / Mit itelsz az mi Is-
tenünk felől? Az gonoszak gonosz a' jutalmok, / az bünben előknek halál az er-
demek, az tisztátalannak az tiszta- / talan pokol az helyye. Igaz az Isten s igazak
az eo iteleti. /

Azert ha kegyes és Istenes szüleknek nevét viselitek, felette vi- / giazok legie-
tek, hogi valamikeppen mégh nevendeken korok(ban) az tu gier- / meketek az
seregeknek Istenetok el ne szakadgianak. /

It mégis nemünemű segetsegeket kel keresni, hogi a' bűntol az gierme- / keket
remiczük, mellyet illyen modon czelekedgiünk: /

Azon legietek, hogi a' tú gyermekitek a' testnek és a vernek ne szol- / gallia-
nak,¹³⁰ mert abbol soha semmi idvösseges nem keövetkezik, ha- / nem halál, és
kárhozat. Eszt hét inditto okokkal vigietek végre:¹³¹ /

I. Mert mikor valaki a' testnek es a' vérnek¹³² szolgál, 4 idvosseges jot üz el
magától: / 1. Az igaz Istenhez valo teokelletes hűseget. 2. Az irgalmas Isten- / hez
valo szent szeretetet. 3. Az mindenható Isten elot valo fiui fe- / lelmet 4. Az id-
vösseges bizonios útát, kilecz keppen. /

I. A szübeli keonyhullatással teoröltetik el a bűnos ember bűne, a' ki penigh a'
testnek, és a' vernek szolgal, nem szereti a' keonyhullatást. /

II. E feoldeon valo igaz szegénsséggel nieri megh a' bunos ember amaz / eorök-
ke valo gazdagságot, a' ki penigh a' testnek, és a vernek szolgál, ke- / rüli e'
feoldeon valo igaz szegenységet. /

III. A bűnos ember a' sok niomoruságok által erkezik amaz terhes di- / czeo-
segre, a' ki penigh a' testnek és az vernek szolgal, utallia a' niomorusagokat. /¹³³

¹²⁶ Utána áthúzva: az.

¹²⁷ Utána: az. Utána áthúzva: I(ste)n.

¹²⁸ A szövegben: maculanelkül.

¹²⁹ A szövegben: otalonazo szerepel.

¹³⁰ Azon legietek hogi a' tú gyermekitek a' testnek, és a vernek ne szol- / gallianak: aláhúzva.

¹³¹ inditto okokkal vigietek végre: aláhúzva.

¹³² A szövegben: vernék.

¹³³ Őrszó: IV. Az üldözés.

[Fol. 4^r]

IV. Az üldözes, kergetes által vittetik be az giarló ember amaz eorö- / ke valo niú-godalomba; a' ki penigh a' testnek és a' vernek szolgál, nem ve- / heti fel az Istennek dúczeosegért valo üldeozest, kergetest. /

V. Az bűnnek ismeretibol nierheti megh az ember az eo bűneinek boczá- / nattiát, a' ki penigh a' testnek, és az vernek szolgál, nem eorömet is- / meri megh az eo bűnének útálatosságát. /

VI. E vilagnak megh útálásához juthat a' bunos ember a' magasságbeli / Istennek sz(ent) szeretete(től), a' ki penigh a' testnek és a vernek szolgál, nehez an- / nak megh útálni e' czalárd világot. /

VII. Az Isten teorvenyeben valo gieonieorkeodes vezet az bűnos embert / az Istennek eoröke valo irgalmasságára, a' ki peng az testnek és a' ver(nek) / szolgál, nem marad annak sziveben az Isten teorvenieb(en) valo geoniörködés. /

VIII. Az útolso iteletnek szüntelen valo elmélkedese szerez a' megh remult / emberben erős, mondhatatlan lelki batorságot, a' ki penigh a testnek és az ver- / nek szolgál, mégh csak elmelkedesétolis irtozik az útolso rettenetes iteletnek. /

IX. Az halálnak giakor valo gondolkodása szerez az emberben az halál- / ra valo mozdúlhatatlan keszületet, a' ki penigh a' testnek és a' vernek szol- / gál, mégh csak emlekezetijis az halálnak reszketest indit az eo szűvekben. /

Megh mondgiatok azert az tú giermekeiteknek, hofi ha a' a testnek, és a' vernek szolgálnak, soha az eo bűnok el nem mosattatik, soha annak eoröke va- / lo gazdagságra nem erkeznek, soha amaz terhes dúczeoseget el nem nyerik. / Soha eoröke valo niúgodalmok nem leszen, soha az eo bűneik(nek) boczánat- / tiát megh nem erzik, soha az Istennek szereteti szűvökben nem maradhat; / soha az Istennek irgalmassága reájok nem szal, soha lelki batorságot / nem találnak, soha az halálnak merge ellen illendo vigasztalast nem / nierhetnek, és igi a' kegielmes Istentol térhetetlenül el szakadnak. /

II. Mikor a' testnek keresitek kedvet, akkor az tú lelketek ellen / harczottok negikeppen¹³⁴ /

I. Mentol inkab neveled az tested kevansagit annal inkab kissebitted¹³⁵ / az te lelkednek javait. /

II. Mentol inkab takargatod az tested kevansagit, annal inkab me- / zittelenitted az te szegeny lelkedet. /

III. Mentol keozeleb jarsz a' testnek kevansagihoz, annal tavolab¹³⁶ / megien az te lelkedtol az Isten. /

IV. Mikor az tested kevansagit benned el vegezed, akkor az te lelkedet / megh eolod. /

¹³⁴ Mikor a' testnek keresitek kedvet, akkor az tú lelketek ellen / harczottok negikeppen: alá-húzva.

¹³⁵ Alatta áthúzva egy olvashatatlan szó.

¹³⁶ A szövegben: távoliab.

Mert élhez ebédeden a' testnek kevansaga szerent, de vaczorán a' fergek(nek) / eledele lehez; megh lehet fris eoiteozettel reggel ekiesiczed testedet, / estvere a' remitto setetsegh borithat el; kedvez a' testi kevansagok(nak) / a' te iffiusagodnak idejen, el múlik hirtelen az te iffiusagodnak kedve, jay, / hova változik temetednek ideje.¹³⁷ /

[Fol. 4^v]

Ha az Isten¹³⁸ megh kerdi tolled az iteletenek napian; mivel szolgáltál / ennekem, hogi en tegedet giermekké formáltalak volt és nem fereg- / gé? Mit tucz felelni, ha giermeksegednek idejet a' testi kévanságokra / keoltotted? Ha megh kerdi az Isten tolled, mivel szolgáltál engemet, / hogi giermeksegedben megh nem eoitelek, hanem az te iffiusagodnak ideje- / re hoztalak, mit tucz felelni ha iffiusagodnak ideyeket az testnek ke- / vansagira keoltotted? Ha megh kerdi az I(sten) tolled, mivel szolgál- / tal engemet, hogi az te iffiusagodban megh nem eoitelek, hanem szep / vensegednek idejere hoztalak? Mit tucz felelni ha vensegednek idejet / is a testnek kivansaginak rendelted? /

III. Asztis ne had el; ha az Isten az eo szűve szerent valo embe- / retis¹³⁹ a' testi indulatokert keserves p(ro)bák alá vetette, mit várhacz te, / a' ki a' fiadot a' testnek indulatiban neveled? Ha a' kinel e' foldon / igazab nem volt, a Satannak hatalma alá vetette,¹⁴⁰ mit várhacz te / a' ki a' te fiadot a' testnek hamis indulatiban neveled? Ha a' Mosest / egi testi indulatert a' kivanatos földrol ki rekeszte az Isten,¹⁴¹ mit vár- / hacz te, az ki az te fiadnak minden czelekedetit testnek¹⁴² indulatira / neveled? Ha a' Jonást egi testi indulatert a' [?]¹⁴³ fenekére vetette / mit várhacz te az ki az te fiadot az testnek kevansagib(an) úgian megh / feröszted? A te fiadnak lelket, es az tennen magad lelket eoroké valo / p(ro)bák alá vetteti. A sivo-rivo lelki orozslannak torkában veti, s a / mennyei boldogsagnak birásától el rekeszti, és a' pokolnak melyseges / eorvenyekb(e) taszittia. Mit gondoltok, hogi a tú fiaitok giakran testek- / ben keserves faidalmokot szenvednek? Mert a testnek kevansagiban / nevelkedtek. Mit gondoltok, hogi az tú fiaitok giakran szubeli rettegesre / jutnak? Mert a' testnek kevansagib(an) nevelkedtek. Mit gondoltok, hogi so- / kak(nak) fiok veletlen veszedelemre jutnak? Mert a' testnek kevansagib(an) neve- / kedtek. Mit gondoltok, hogi sokak(nak) fiokot szorniü halállal megh / eoli az Isten? Mert a testnek k(evansagiban) n(evelkedtek). Mit gondoltok, hogi

¹³⁷ Őrszó: Ha az Ch(ristu)s megh.

¹³⁸ Alatta áthúzza: Ch(ristu)s.

¹³⁹ A margón: 2Sam 24, 13.

¹⁴⁰ A margón: Job 2, 6.

¹⁴¹ A margón: Deut 34, 4.

¹⁴² Bizonytalan olvasat, alatta áthúzza: Isten[...].

¹⁴³ Olvashatatlan szó.

sokak(nak) mind(en) / fiokot el teorli az Isten, és csak ugi maradnak, mint az [?] ¹⁴⁴
szölök / Mert magatok, és a' fiaitok a' testnek kevasagiban nevelkedtek. /

Megh beszellyetek azért ezeket az tú fiaitok(kal), és magatokis megh / erczetek.
Igi leszen hogi az tú nevedeken gyermeketek naponkent neve- / kednek az Urnak
duceosegere, és soha a' keoniörülő Istentol vegkeppen / el nem szakadnanak.
A melyre segellye Isten mind azokat, kiket / az Isten ingien valo kegielméből fi-
okkal és laniokkal bodogittot. Amen. /

A PRAEDICATIO UTAN VALO HALA-ADAS

Irgalmassággal beovölkeodő Szent Ur Isten, mi niavalias meg romlot em- / berek
a te duczeoseges szined elöt nagy alázatoson megh állunk. / ¹⁴⁵

[Fol. 5^r]

Ismerjük Úr Isten az mi gonoszságink(nak) nagi vóltát, erezzük az mi álnok- /
saginknak rutságát. Mert mi te ellened, menynek feoldnek teremtője ¹⁴⁶ el- / len
vetkeztünk; az mi szüleinkel egiut gonoszságot czelektettünk. Láttiük / Uram a'
karhozatnak nagy vóltát, nezzük az te iteletidnek rettenetességét / és a' pokolnak
véghetetlen kennyai szemünk elöt forognak. El mulik, Uram, / e' világh, jól tudgiúk,
s annak minden ekessége el hervad, mi penigh mint / ha vegetlen állandok
volnánk úgi elünk. El gondolliúk életunket, / Ur Isten, s ugi tetszik, ¹⁴⁷ csak tegna-
piak vagiunk, életunknek penigh végét / ugi tudgiúk, mint ha ágiunk elöt állana s
ninczen bennünk a' mivel az / igazat itelő Istennek eleiben állanank. Gyermekse-
günknek ideje merő / alhatalanságh alá vettetet, iffiusagunknak napiait magunkra
s e világra / keoltóttúk, s ezennel el keolteoző vensegünkkel mit erünk? Az elárult
/ gyarloságh még mais vállainkot terheli, e'világh hiúságos volta s / halandosa-
gunknak eseti foniasztnak. Vayha az lehetne, hogi avagy csak egi orát ártatlanság-
ra foghatnank! Hogi avagi csak annak árnieká- / ban az ítéletre álhatnánk! De
mentol tovább életunk(nek) határa, an- / nál teob vetkes életunknek siralma. Minden
felol csak retteges, halál es / a' ketseghben esés fenyeget. De ó Uram, ki fogyha-
tatlan irgalmu nagi Isten! / Bezzegh nagi az te megh tert bünosokhoz valo joked-
ved, bezzegh beosegesek / a te irgalmassagodnak arjai! Halált várunk, s megis az
te lelkednek ereje / élezget. Átkot látunk, s megis áldásiddal elől vesz. Fegyver a'
mi erde- / műnk, s megis job kezeddal vedelmezsz. ¹⁴⁸ Ehsegh giarloságink(nak)
jutalma, / s megis a' feoldnek sarjaval legeltecz. Döghhalál útalatos vetkeink(nek)
/ az ára, s megis nemzetinket naprol napon teobbited. A pusztulás és a' / keserves

¹⁴⁴ Olvashatatlan szó.

¹⁴⁵ Őrszó: Ismerjük.

¹⁴⁶ A szövegben: teremptője.

¹⁴⁷ A szövegben: tetsik.

¹⁴⁸ A szövegben: vedelmezsz.

árvságh csak hátra, s megis Fejedelmunk(nek) mostáná(ban) szule- / tet magzat-
kajával látogacz. Nagiok, vizsgálhatatlanok és megh szám- / lálhatatlanok Ur Isten
az te jotetid mihozzánk! Kevánták, ó nagi / Isten, a' mi el holt szüleink ily napot,
de nem láthattak. Remenlet- / tek nagi sokan, de remensegek el fogiot, s ihon
nekünk bűnben megh / bemerult emberek(nek) megh adad.

Tied legien, Ur Isten, a' diczeret, az áldás és a fel magasztaltatas, mi- / enk
penigh a' szegyenség, és az orcza pirulas. Lattiuk, Uram, Fejedel- / műnknek
kegielemeddel megh virágot szekit, szemlellüük az te nepednek / ily megh újult
eorömet, és ez eo keresztsegének napjan te elotted, mi / Istenünk elöt zengedezo
szoval eorvendezünk. Mit adjunk, ó nagi Isten, / az te váratlan és ritka kegielme-
dert te neked? Aldunk Uram tege- / det, veghetetlen irgalmu nagi Istent. Imadunk
tegedet, Izraelnek hüseges / igaz Pasztorát, és te elotted mi Istenunk elöt fejet
haytunk minnyajan. / Ne bánd megh, oh Uram, hozzánk¹⁴⁹ megh mutatot kedvedet,
és ne reyczd el / eorömré változott ábrázatodot elöttünk, hanem inkább áld megh
az eo / születesenek oráját, bodogiczad nevekedenek napjait, és vesd hoszszú /
üdökre eletenek határit. Az te irgalmassagodnak soksaga szerent te- / kencz, Uram,
eo rea, hoga mellette keoniorgunk, vigiazz, s a' rea sie- / to gonosztul vedelmezd.
Az eo Annyanak mehetol fogvan taplaljad Uram eotet, az eo iffiusaganak idejet
ted ollia mint az nap / az eo erejeben.¹⁵⁰ /

[Fol. 5^v]

Edgyik eoröm a másik eorömet keovesse, edgyik áldás az masik ál- / dast keoves-
se, neovellye, miglen az eo kevantos vensege a' föld- / nek határára dúczeoseggel
ki terjed. Az eo idejeben földünkön ne / hallaszek jay szo, a' keserves panaszok
naprol napra fodgianak, a' megh / teort szüvek(nek) banati változzanak eorömré,
és az te nepednek siral- / mát eletében teoröld. Viragozzek eletében az igassagh
keozottunk, / az erőszak a' meltatlan haborgatás és az preda szunniek megh. / Adi
bekesseget, Ur Isten, az eo ideje(ben) e feoldön, legienek az mi napjaink¹⁵¹ / oly-
lyanak, mint az eghbol ki czepego harmat, és az mi bekességünk(nek) / napjai
follianak mint az czorgo patakok. Haycz megh, Uram, az eo / füleit a' szegeniek-
nek kiáltásokra, fordicz le szemeit az szep kionio- / rületessegre, s kezeit tejezd
ki az áldot adakozásra. Az arvak(nak) [?]¹⁵² lehessen edes Attiok, az eozvegieknek
io ügiok(ben) hüseges tu- / torok, és az megh niomorottak(nak) legien hatalmas
földi giamolok. Ne / mennyen, oh Uram, a' foldnek panaszsa ő ellene¹⁵³ te hozzád,
a' sohay-tas idejeben fogion el, és a' megh farattak kebeleben talallianak / niugo-
vast. Tanacziban kerünk Uram legi jelen, gondolatit min- / denekben igazgasd, és
dolgai(ban) kegyelmedbol legi vezer. A szünek / kemenyseget orvosold megh eo

¹⁴⁹ A szövegben: hoszánk.

¹⁵⁰ Őrszó: Edgyik.

¹⁵¹ A szövegben: napaink.

¹⁵² Olvashatatlan szó.

¹⁵³ A szövegben: ellenne.

benne, indulatit utaidban formálliad, / és czeleked, hagi az eo ekessege legien az irgalmassagh és a' feji- / hetetlen elet. E földnek lakosira aradjon házainak beosege, / epitgesse hazánknak romlot falait, s lehessen szegeny nemzetunk(nek) / ol-talma s nagi remensege. Olcz megh, Uram, az bűnnek keván- / ságát eo benne, rekesd el az bűnösök(nek) szerelmet eo tolle, és az eo / asztalit vegie keorül az ártatlanok(nek) serege. Aldot legien, Uram, / az eo járása e földnek minden határin, legienek kevánatosok / az eo szállási hazánknak minden tartományin, és az eo útait / keovessek az szegeniek(nek) imádkozási.

Ur Isten, mi Istenünk, ved keorniül kegielmeddel eotet, szabadicz / megh a' gonosz emeberek(nek) kezektol, s mency megh a' hamissaknak / merges itelektol. Bonczd¹⁵⁴ el Uram az eo ellensegeinek tanáczt, alázd / megh eo általa a' fel fuvalkottakat, és adiad, hagi a' [?] ¹⁵⁵ test bű- / ne okot eycze megh! Szolgallianak eo neki az ellensegi, elessenek / elotte az eo giülölői, és visellyek az eo igáját minden ellenkezo. / Ald megh Uram az te beolczesesgeddel eotet, adi eröt, bator szuvt és / giozhetetlen kart eo neki. Neveld, ó nagi I(ste)n, az szentek(nek) számát az eo szár- / niai alat. Lobogjon eo általa mindenut szent igednek megh giuladot / fáklyiája, s terjedjen az te nevednek nagisagos volta e szeles vilagra.

Eltessed, Uram, az te dűczeosegedre sokáigh, tedd io egessegecsnek / a nio-morultatak(nek) remensegekre, és vid elé szegény árvaságra / jutot nemzetunk(nek) megmaradására, és állando boldogságára. /

Halgas megh, ó beoseges irgalmú nagi Isten, az te áldot fiadert / az Ur Jesus Christusert Amen. Vivat Princeps junior / Franciscus Rakoci D[ei] G[ratia] P[rinceps] T[ransylvaniae] [Partium Regni Hungariae] D[ominus et] S[iculorum] C[omes], et Author huius contionis / Paulus Kereszturi, et scriptor Georgius Beoleoni. Fiat [???] / 1655.

¹⁵⁴ A szövegben: Boncz.

¹⁵⁵ Olvashatatlan szó.

1736
 1867
 1657
 214
 1867
 1657
 214
 Az
 Bekentetes és Nagyságos
 RAKOCI Georgynek,
 Erdely orszaganak Iffibbik Fejedelmének,
 magyar ország részeinek Uranak, és a
 Szekelyek, Ispanmanak
 Az eo Nagyságos és fserelmes házas tarsanak
 Bekentetes, és nságos
 Bathori Sopsianak
 Erdely orszaganak Iffibbik Fejedelem
 Abszomianak elso füllöttöknek
 Bekentetes, és nságos
 RAKOCI FERENCZNEK
 tetetes keresztelés napján leot Prædicatio
 Apphik 2. die, 6. 45. a Gilla fejorvan templomban
 szel feries gyülekezet leot prædicallot az eo nságos
 Urvan Prædicatoron Keresztan Pal.
 Prov. 20. v. 7.
 Ha az igaz, büntetlen jár az eo teckell, tesszeben
 oldals, boldogjohi lesma az eo fia
 Nyomtataton Varadon M. DC. XLV

1. ábra. Kéziratos címleírás az előtábla tükrén

Varga, Bernadett

Prêche prononcé à l'occasion du baptême de François Rákóczi Ier

L'étude est consacrée à l'analyse du prêche prononcé par Pál Keresztúri Bíró, prédicateur de cour et précepteur de la famille Rákóczi, rédigé à l'occasion du baptême de François Rákóczi Ier. Il ne subsiste aucun exemplaire de ce texte qui avait pourtant été imprimé, mais son contenu est conservé dans une copie manuscrite, rédigée en Transylvanie en 1655, qu'on peut consulter dans le feuillet de garde d'un recueil de prédications par Keresztúri. Le prêche de baptême est un sujet généralement peu étudié, étant donné que le nombre des prêches prononcés à l'occasion des mariages et des enterrements dépassent largement celui des prêches de baptême (ce phénomène s'explique sans doute par la grande mortalité infantile). Jusqu'à aujourd'hui, la recherche n'a étudié qu'un seul prêche, celui rédigé à l'occasion du baptême de Zsigmond Rákóczi, fils cadet de György Rákóczi II et de Zsófia Báthori, prononcé par le même Pál Keresztúri. Ce prêche récemment découvert – dont l'ambition est à la fois pédagogique, pénitentielle et pratique – peut nous fournir des renseignements génériques et micro-historiques de grande valeur, puisqu'il nous permet de jeter un coup d'oeil sur les rapports qui existent entre les membres de la famille princière, et aussi sur la représentation systématique de leur cour. Quelques dilemmes qui attendent des réponses : peut-on envisager un baptême double ? Est-ce que l'auteur était aussi peu intéressé par la politique qu'on pouvait le penser jusqu'ici ? Dans la mesure où la prière qui clôt le texte peut être lue comme un véritable 'miroir des princes', l'on peut douter de cet apolitisme prétendu de Keresztúri. L'étude est complétée de la publication du texte, munie de marques textologiques.

Keywords: 17th century, book history, textology, publication of the manuscript, microhistory, royal representation, baptism sermon, Rákóczi-family, Pál Keresztúri Bíró.